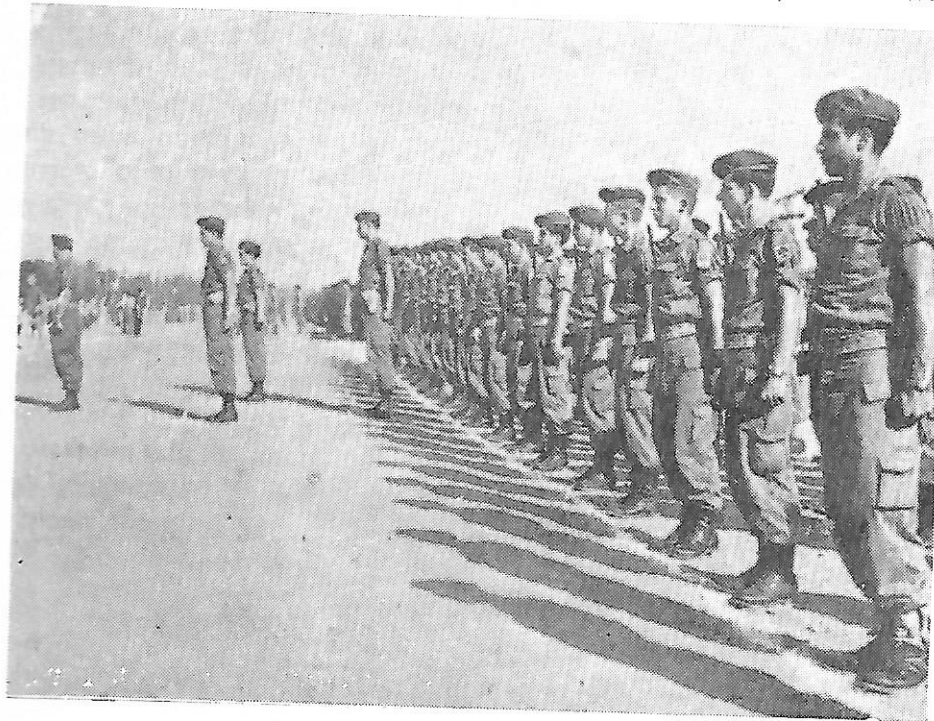

ותתפלאו, היום — אחרי הקווים הרבים בדמותו של עמרם, שהועלו כאן, וגם אחרי קצת מחשבה — זה נראה לי כמעט ברור: שהוא כאילו החליט לחזור הביתה, ויצא שוב אל הנוף שהוא כליכך אהב, לעשות לו חשבון כאילו, עם עצמו: מה שעבר עליו, ולקראת העתיד, ובכלל —

— עמי — על הקושי שבמעבר מהווה לעבר, מ"ישנו" ל"היה", ל"איננו":

לא יכול להיות...

..אני הייתי קשור איתו במיוחד, ועוד היום קשה לכתוב, איך לכתוב, מה לכתוב. תבינו, לא מסוגל לכתוב עליו בעבר, קשה פשוט לעכל את העניין הזה שצריך, בכלל, לכתוב עליו...

ואני אומר את זה בכל הכנות, לא כפראזות, ממש: עוד עכשיו נראה לי שלדבר על עמרם בחופשיות, כן, בחופשיות — שהוא איננו — כמו שאנחנו יושבים עכשיו ומדברים, זה קשה, זה מופרך, זה פשוט לא יוצא. כשיהודה, האבא שלו יושב, ושולמית, אשתו. איך? איך, לעזאזל?..

זכורים לי כמה דברים, ואני לא יודע אם כולם יודעים, או רק חלק. ובכל זאת: אני ועמרם התחלנו איזושהי פרשה בחיינו, בכיתות הנמוכות של ה"מוסד", היינו תמיד יחד. גרנו יחד שלוש שנים בחדר, עשינו שיעורים יחד. יותר נכון, בתקופה הראשונה הייתי יושב על ידו — ומעתיק ממנו... היה לו כתב קטן, והייתי מתחנן אליו: "עמרם, קצת יותר לאט. ותגדיל קצת את הכתב"... או שהיינו נלחמים על משהו יחד בשיחות קבוצה, ומזה התקשרנו עוד יותר.

אני זוכר איך נודע לי עניין נפילתו של עמרם, וזה היה עוד בסיני, וגם דן וגם אני לא יכולנו להאמין לזה ולא יכולנו לתפוס את זה. דן אמר לי: "שטויות! עבר כאן איזה חבר מכפר-מנחם, אבל אני חושב שזה לא יכול להיות, פשוט לא מתקבל על הדעת, שדווקא הוא"...